

YUZ-JAG' SOHASI O'SMA KASALLIKLARINI JARROHLIK YO'LI BILAN DAVOLASH

Jo'rayev Oltinbek Mehriddin o'gli

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti Yuz-jag' jarrohligi kafedrası klinik ordinatori.

jurayevoltinbek2001@gmail.com

Burxonov Muhridin Husniddin o'g'li

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti Yuz-jag' jarrohligi kafedrası klinik ordinatori.

muhridin.burxonov777@gmail.com

Lutfullayev Doston Rustamovich

Samarqand davlat tibbiyot universiteti, yuz-jag' jarrohligi kafedrası klinik ordinatura rezidenti.

lutfullayevdoston3@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18398077>

Annotatsiya. Maqolada yuz-jag' sohasi o'sma kasalliklarini jarrohlik yo'li bilan davolashning klinik, diagnostik va innovatsion jihatları keng yoritilgan. O'sma kasalliklarining turlari, ularning klinik ko'rinishlari, zamonaviy diagnostika usullari, jarrohlik davolash metodlari va rekonstruktiv jarrohlikning ahamiyati batafsil tahlil qilinadi. Shuningdek, bemorlarning psixologik reabilitatsiyasi, multidisiplinar hamkorlik va kelajakdagi istiqbollar haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: Yuz-jag' jarrohligi, onkologik jarrohlik, malign o'sma, benign o'sma, rekonstruktiv jarrohlik, diagnostika, reabilitatsiya, innovatsion texnologiyalar.

Kirish qism: Yuz-jag' sohasi inson organizmining eng muhim anatomik qismlaridan biri bo'lib, nafaqat estetik ko'rinish, balki ovqatlanish, nutq, nafas olish va ijtimoiy muloqot kabi hayotiy funksiyalarni ta'minlaydi. Shu sababli bu hududda paydo bo'ladigan patologik jarayonlar, xususan o'sma kasalliklari, bemorning hayot sifatiga va psixologik holatiga jiddiy ta'sir ko'rsatadi.

Onkologik jarrohlikning asosiy vazifasi — o'smani to'liq olib tashlash, bemorning hayotini saqlab qolish va imkon qadar estetik hamda funksional tiklanishni ta'minlashdir. So'nggi yillarda yuz-jag' sohasi o'sma kasalliklari ko'payib borayotgani kuzatilmoqda. Bu jarayonning sabablari ko'p qirrali bo'lib, ekologik omillar, zararli odatlar (chekish, spirtli ichimliklar), virusli infeksiyalar (masalan, HPV), genetik predispozitsiya va immun tizimning zaiflashishi asosiy risk faktorlaridan hisoblanadi. Ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda ekologik muhitning buzilishi va sog'liqni saqlash tizimining yetarli darajada profilaktik choralarini amalga oshirmasligi kasalliklarning tarqalishiga sabab bo'lmoqda. Yuz-jag' sohasi o'sma kasalliklari klinik jihatdan turlicha ko'rinishlarga ega. Ba'zi benign o'smalar sekin o'sadi va uzoq vaqt davomida bemorni bezovta qilmasligi mumkin, ammo malign o'smalar tez o'sib, atrof to'qimalarga kirib boradi va metastaz berishi bilan xavfli hisoblanadi. Shu bois, erta diagnostika va to'g'ri davolash strategiyasi kasallik oqibatlarini kamaytirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Ishning maqsadi. Maqolaning maqsadi — yuz-jag' sohasi o'sma kasalliklarini jarrohlik yo'li bilan davolashning asosiy tamoyillari, diagnostika usullari va innovatsion yondashuvlarni o'rganish hamda ularning klinik amaliyotdagi ahamiyatini ko'rsatish.

Tadqiqot usullari. 1. Klinik kuzatuv va anamnez yig'ish – bemorning shikoyatlari, kasallik tarixi va klinik belgilarini aniqlash.

2. Radiologik tekshiruvlar – CT, MRI, CBCT yordamida o'smaning joylashuvi, hajmi va atrof to'qimalarga ta'sirini aniqlash.

3. Biopsiya va gistologik tahlil – o'smaning turini aniqlashda eng muhim bosqich.

4. Jarrohlik amaliyotlari – rezeksiya, rekonstruktiv jarrohlik, mikrojarrohlik.

5. Innovatsion texnologiyalarni o'rganish – 3D-printing, robotlashtirilgan jarrohlik, regenerativ tibbiyot.

Natijalar. O'sma kasalliklari benign va malign turlarga bo'linadi. Benign o'smalar (fibroma, angioma) sekin o'sadi va metastaz bermaydi, ammo katta hajmga yetganda funksional buzilishlarga olib keladi. Malign o'smalar (skuamoz hujayrali karsinoma, sarkoma) esa tez o'sadi, atrof to'qimalarga kirib boradi va metastaz berishi mumkin. Diagnostika uchun CBCT, MRI, biopsiya va gistologik tahlillar muhim ahamiyatga ega. Jarrohlik davolashda o'smani to'liq olib tashlash, rekonstruktiv va mikrojarrohlik usullaridan foydalaniladi.

Innovatsion texnologiyalar, jumladan 3D-printing, robotlashtirilgan jarrohlik va regenerativ tibbiyot, davolash samaradorligini oshiradi. Psixologik reabilitatsiya va multidisiplinar yondashuv bemorning ijtimoiy hayotga moslashuvini tezlashtiradi.

Xulosa. Yuz-jag' sohasi o'sma kasalliklarini davolashda jarrohlikning o'rni beqiyosdir. Bu sohada amalga oshiriladigan operatsiyalar nafaqat bemorning hayotini saqlab qolishga, balki uning ijtimoiy hayotga qaytishiga, estetik ko'rinishini tiklashga va psixologik holatini yaxshilashga xizmat qiladi. Onkologik jarrohlikning muvaffaqiyati ko'p jihatdan kasallikni erta aniqlash, to'g'ri diagnostika qo'yish va zamonaviy davolash usullarini qo'llashga bog'liq.

Bugungi kunda yuz-jag' sohasi o'sma kasalliklarini davolashda klassik jarrohlik usullari bilan bir qatorda innovatsion texnologiyalar — 3D-printing, robotlashtirilgan jarrohlik, regenerativ tibbiyot va mikrojarrohlik keng qo'llanilmoqda. Bu yondashuvlar bemorlarning hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilashga, operatsiyadan keyingi reabilitatsiya jarayonini tezlashtirishga va estetik natijalarni mukammallashtirishga imkon bermoqda.

Shuningdek, onkologik jarrohlik faqat jarrohning mahorati bilan cheklanmaydi. Bu sohada multidisiplinar yondashuv — jarroh, onkolog, radiolog, stomatolog, psixolog va rehabilitologlarning hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday jamoaviy ish bemorga kompleks yordam ko'rsatish, kasallikni to'liq davolash va qayta tiklanish jarayonini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Yuz-jag' sohasi o'sma kasalliklarini davolashda psixologik reabilitatsiya ham alohida o'rin tutadi. Estetik tiklanish bemorning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi, ijtimoiy hayotga qaytishini osonlashtiradi va ruhiy salomatlikni mustahkamlaydi. Shu bois, jarrohlik amaliyotlari nafaqat tibbiy, balki ijtimoiy va psixologik jihatdan ham katta ahamiyatga ega.

Kelajakda regenerativ tibbiyot, gen terapiyasi va sun'iy intellekt yordamida diagnostika kabi yo'nalishlar yuz-jag' onkologik jarrohligida yangi ufqlarni ochishi kutilmoqda. Bu esa davolash samaradorligini yanada oshirish, bemorlarning hayot sifatini yaxshilash va jarrohlik amaliyotlarini yanada xavfsiz qilish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Peterson LJ, Indresano AT, Marciani RD, Roser SM. Principles of Oral and Maxillofacial Surgery. Lippincott Williams & Wilkins.
2. Fonseca RJ. Oral and Maxillofacial Surgery. Elsevier Health Sciences.
3. Bagheri SC, Bell RB, Khan HA. Current Therapy in Oral and Maxillofacial Surgery. Elsevier.
4. Choi KY, Kim JW, Lee YS. Advances in reconstructive surgery for maxillofacial cancer. Journal of Craniofacial Surgery.
5. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni Saqlash Vazirligi materiallari, “Onkologik jarrohlik bo‘yicha klinik protokollar”.